

הקמת מעלית ומעברים תת קרקעיים להנגשת הרובע היהודי לרחבת הכותל המערבי

הצעה להחלטה

מחליטים, במסגרת פעילות הממשלה לקידום פיתוחה ושגשוגה של ירושלים, בהתאם לסעיף 4(ב) לחוק יסוד: ירושלים בירת ישראל הקובע כי לירושלים תינתנה עדיפויות מיוחדות בפעילויות של רשויות המדינה לפיתוחה בנושאי משק וכלכלה ובנושאים אחרים, בהתאם למדיניות הממשלה להנגשת אתרי מורשת מרכזיים ולאור החשיבות ההיסטורית של הרובע היהודי והכותל המערבי ובהמשך להחלטת הממשלה מספר 2679 מיום 28.05.2017:

1. להקצות בשנים 2025-2027 תקציב נוסף בסך של 7.9 מיליון ₪ לחברה לפיתוח הרובע היהודי לצורך שלב שני בהקמת מעלית ומעברים תת קרקעיים להנגשת הרובע היהודי לרחבת הכותל המערבי.
2. העברת הכספים לחברה לפיתוח הרובע היהודי בע"מ (להלן - החברה) תיעשה בהתאם לתקנות חובת המכרזים, תשנ"ג-1993 ולפי כל דין.
3. לקבוע כי העברת התקציב לחברה לשם ביצוע השלב השני בהקמת מעלית ומעברים תת קרקעיים להנגשת הרובע היהודי לרחבת הכותל המערבי בהתאם לאמור בסעיפים 1 ו-2 לעיל תיעשה כפוף להקצאת מקורות בסך 19 מלש"ח לכל הפחות מסך הכנסותיה של החברה וכפוף לכך שיימצא כי מקורות אלה שמישים וכי די בהם להשלים את השלב השני בהקמת הפרויקט.
4. לשם מימון החלטה זו יקצו מתקציביהם המשרדים המפורטים שלהלן את הסכומים הנקובים בצידם, בהתאם לפריסת השנים המפורטת, כדלקמן:

משרד	2025	2026	2027	סה"כ
משרד ירושלים ומסורת	2 מלש"ח	-	-	2 מלש"ח
משרד התרבות והספורט	500 אלש"ח	1.5 מלש"ח	-	2 מלש"ח
משרד המשפטים	300 אלש"ח	300 אלש"ח	אלש"ח 300	900 אלש"ח
משרד מורשת	-	—	3 מלש"ח	3 מלש"ח
סה"כ	2.8 מלש"ח	1.8 מלש"ח	3.3 מלש"ח	7.9 מלש"ח

5. בהתאם לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, לצורך יישום החלטה זו יקצו המשרדים מתקציביהם את הסכומים כמפורט בסעיף 4 לעיל, כאשר הסכום שמקצה משרד ירושלים ומסורת ישראל בסך 2 מלש"ח בשנת 2025 הוא מתוך הסכומים שהוקצו לטובת המשרד בסעיף 1.ד. להחלטת הממשלה מס' 2825 מיום 04.03.2025 (להלן - החלטה 2825) שעניינה "יישום הסכמים קואליציוניים בשנת הכספים 2025" כפי שתוקנה בהחלטת הממשלה מס'

..... מיום 26.5.2025. הקצאת הסכומים שהוקצו לטובת משרד ירושלים ומסורת ישראל מתוך החלטה 2825 כפופה לכלל התנאים המפורטים בסעיף 4 להחלטה 2825 ולהנחיית היועצת המשפטית לממשלה מס' 1.1801 בעניין "יישום הסכמים פוליטיים בעלי משמעות תקציבית".

6. לשם ביצוע החלטה זו משרד ירושלים ומסורת ישראל יאגם את תקציב הפרויקט מהגורמים המפורטים בטבלה. הפרויקט יבוצע תוך עמידה בהוראות חוק התכנון והבנייה, תשכ"ה-1965 ובהוראות סעיף 29 לחוק העתיקות, תשל"ח-1978.
7. הפרויקט יבוצע בהתאם לתב"ע 13371 מיום 29/6/2012 וכן ע"פ תוכנית 13371א מיום 24.4.2014 (פורסמה בילקוט הפרסומים 6790).

דברי הסבר

רקע כללי

כיום, הגישה היחידה להגיע אל הכותל המערבי מהרובע היהודי, הינה בתוואי מדרגות בלבד, בגובה של כ- 26 מטר.

הפרויקט נועד לפתור בראש ובראשונה את בעיית העדר נגישות בין הרובע היהודי לבין הכותל המערבי עבור נכים ובעלי מוגבלויות. בנוסף, פתרון זה ישרת אוכלוסיות נוספות שגם להן קיימת בעיית נגישות כגון קשישים, הורים עם עגלות וכיוצא באלה.

במהלך השנים, הועלו רעיונות שונים לצורך קידום פתרון לבעיה האמורה. במסגרת מאמצים אלה, יזמה החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי רעיון תכנוני, שקיבל את ברכת גורמי התכנון השונים בעיריית ירושלים ובוועדה המחוזית.

הפרויקט הינו פרויקט תשתית הנגשה לאומי, המתוכנן לשרת לפחות כ- 25% מתוך 10 מיליון מבקרים ותיירים, הפוקדים את הרובע היהודי והכותל מידי שנה. פרויקט ההנגשה צפוי לעודד את המבקרים והתיירים הבאים לבקר בכותל לבקר באתרי הרובע היהודי, ובכך לעודד את המסחר והתיירות באזור. בנוסף להקמת המעלית והמעברים התת קרקעיים, הפרויקט ייתן מענה לתשתית שירותים הנדרשת לפוקדים את המקום. הפרויקט יבוצע בהתאם לתב"ע 13371 מיום 29/06/2012 וכן על פי תוכנית 13371 א מיום 24.4.2014 (פורסמה בילקוט הפרסומים 6790).

בהתאם להחלטת הממשלה מספר 2679 מיום 28.05.2017 (להלן החלטת ממשלה 2679) מבוצע הפרויקט על ידי החברה לפיתוח הרובע וזאת מכוח החלטת ועדת התקשרויות במשרד האוצר .

כן יצוין כי כיום החברה לפיתוח הרובע משמשת כזרוע ביצוע של משרד ירושלים ומסורת ישראל.

החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי החלה בביצוע הפרויקט לפני שנתיים בכלל זה חציבת המנהרה וביצוע פירים לשתי המעליות בקיבולת של 50 איש לכל מעלית.

החלטת הממשלה 2679 התבססה על אומדן ראשוני הנובע מהתב"ע בטרם החלו העבודות. ניתוח העבודות התבסס על נתונים שהיו קיימים בדבר העבודות שבוצעו במקום בשנות ה-70 עת בנו את מדרגות רחוב יהודה הלוי.

בנוסף כתנאי להיתר הבנייה דרשה רשות העתיקות ביצוע חפירה ארכיאולוגית בריבוע הפודסט עד שכבת הסלע. בפועל הסתבר שהשטח רווי ארכיאולוגיה משמעותית ומיוחדת והחפירות הארכיאולוגיות ייקרו באופן משמעותי את הפרויקט ואף יחצו את 85 מיליון ₪. כמו כן, סמיכות הפרויקט למבנה האכסניה הגרמנית, הביאה לצורך בעבודות עיגון מורכבות לתמיכת הארכאולוגיה והבניינים הסמוכים שחלקם לשימור. במהלך העבודות נדרשה לחפירה ארכיאולוגית גדולה מאוד מעבר להערכת גורמי המקצוע. החפירות נסתיימו. בנוסף מדדי זעזועים ממוחשבים אילצו עפ"י הנחיות מהנדסי המנהור ביצוע "מטריות" קונסטרוקטיביות, ביצוע עוגנים, ועבודות תמך רגישות בגלל הסמיכות של הפרויקט למבנים קיימים (פורט יוסף, ואש התורה). עם התקדמות העבודה וחשיפת ממצאים ארכיאולוגיים שנדרש לשמרם ולהציגם

בעתיד בתוך הפרויקט, נדרשו בנוסף ביצוע הסטת תשתיות ראשיות של מים ביוב, תקשורת וניקוז. כמו כן מלחמת חרבות ברזל יצרה מצב של התייקרות דרמטית בעלות העבודה בעיקר, ובחלקה גם עלות חומרי הגלם. עלות העבודה התייקרה ביותר מ-100% והחברה הגיעה לסיכומים בעניין עם קבלן הביצוע כל הנ"ל כמובן השפיע על לויז' לפרויקט שהתארך. לאור זאת ועוד נדרש עדכון אומן העלות באופן משמעותי.

בהתאם לאמור, הפרויקט מתבצע בשלושה שלבים:

- א. שלב א'- ניתן תקציב ממשלתי מכח החלטה 2679 מיום 28.5.2017 בסך 26.5 מלש"ח. החברה גייסה ממקורותיה לשלב זה 25.6 מלש"ח. במסגרת שלב זה בוצעו (ולקראת סיום): תכנון לביצוע, התארגנות ופירוקים. חפירות ארכיאולוגיות נרחבות (כולל שימור ממצאים), הסטה וחידוש תשתיות ראשיות, פתיחת פורטל כניסה למנהרה, חפירה וחציבת פירי מעליות, מדרגות חירום ופיר אוורירי ושלב מבנה קדמי.
- ב. שלב ב'- השלב אליו מתייחסת הצעת מחליטים זו. במסגרת שלב זה יתקצב הפרויקט ב- 7.9 מלש"ח ממקורות ממשלתיים ו-19 מלש"ח לכל הפחות מתקציבה. שלב זה יכלול: עבודות גמר ומערכות פנים המנהרה ועבודות גמר ומערכות מבנה עליון.
- ג. שלב ג'- בשלב זה ידרש הפרויקט לתקציב נוסף בסך 17 מלש"ח. שלב זה יכלול: השלמת עבודות גמר ועיצוב פנים בכל הפרויקט, תשלומי פיקוח עליון, הפעלה לשם בדק. תעודת גמר, חיבור חשמל ומערכות וכן הוצאות בלתי צפויות ככל וידרשו.

יצוין, כי בהתאם לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, לצורך יישום החלטה זו יקצו המשרדים מתקציביהם את הסכומים כמפורט בסעיף 4 לעיל, כאשר הסכום שמקצה המשרד לירושלים ומסורת ישראל בסך 2 מלש"ח בשנת 2025, הינו מתוך הסכומים שהוקצו לטובת המשרד בסעיף 1.ד. להחלטת ממשלה 2825 מיום 04 במרץ 2025 (להלן- החלטה 2825), שעניינה יישום הסכמים קואליציוניים בשנת הכספים 2025 כפי שתוקנה בהחלטה "יישום הסכמים קואליציוניים- תיקון החלטת ממשלה" מיום 26.5.2025 (להלן- תיקון החלטה 2825).

הקצאת הסכומים שהוקצו לטובת משרד ירושלים ומסורת ישראל מתוך החלטה 2825 כפופה לכלל התנאים המפורטים בסעיף 4 להחלטה 2825 ולהנחיית היועצת המשפטית לממשלה מס' 1.1801 בעניין "יישום הסכמים פוליטיים בעלי משמעות תקציבית".

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

אין

תקציב

7.9 מלש"ח

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר התרבות והספורט - אישר

שר המשפטים - אישר

שר האוצר - אישר

שר המורשת - אישר

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטה 2679 מיום 28.05.2017.

החלטה 2825 מיום 4.3.2025.

עמדת היועצת המשפטית של המשרד יוזם ההצעה

רצ"ב חוות דעת.

סיווגים

סיווג ראשי: 01 ביצועי;

תחום פעולה עיקרי: 02 חברה וכלכלה;

מגיש: שר ירושלים ומסורת ישראל

כ"ח באייר התשפ"ה
26 במאי 2025

הלשכה המשפטית

25 מאי 2025
כ"ז אייר תשפ"ה

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

הקמת מעלית ומעברים תת קרקעיים להנגשת הרובע היהודי לרחבת הכותל המערבי.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

1. הצעת המחליטים מציעה להקצות בשנים 2025-2027 תקציב נוסף לחברה לפיתוח הרובע היהודי, לצורך השלמת הקמת מעלית ומעברים תת קרקעיים להנגשת הרובע היהודי לרחבת הכותל המערבי.
2. העברת הכספים לחברה לפיתוח הרובע היהודי תיעשה בהתאם לתקנות חובת המכרזים, תשנ"ג-1993, ולפי כל דין.
3. העברת התקציבים תעשה בכפוף להקצאת מקורות בסך 19 מלש"ח לכל הפחות, מסך הכנסותיה של החברה, ובכפוף לכך שימצא כי מקורות אלה שמישים וכי די בהם להשלים את השלב השני בהקמת הפרויקט.
4. ההצעה הינה במסגרת פעילות הממשלה לקידום פיתוחה ושגשוגה של ירושלים, בהתאם לסעיף 4(ב) לחוק יסוד: ירושלים בירת ישראל, הקובע כי לירושלים תינתנה עדיפויות מיוחדות בפעילויות של רשויות המדינה לפיתוחה בנושאי משק וכלכלה ובנושאים אחרים, בהתאם למדיניות הממשלה להנגשת אתרי מורשת מרכזיים ולאור החשיבות ההיסטורית של הרובע היהודי והכותל המערבי.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

יש לבחון את תקצוב החברה לפיתוח הרובע היהודי בהיבטי השוויון. החלטת ממשלה מספר 2679 מיום 28.05.2017, קבעה כי תבחן האפשרות לבצע את הפרויקט באמצעות החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ (להלן - החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי), בהתאם לכל דין, לרבות חוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992 ותקנותיו. בהתאם לנמסר לח"מ, מבוצע הפרויקט על ידי החברה לפיתוח הרובע וזאת מכוח החלטת ועדת התקשרויות במשרד האוצר. כן יצוין כי כיום החברה לפיתוח הרובע משמשת כזרוע ביצוע של משרד ירושלים ומסורת ישראל. כל התקשרות של המשרד תעשה בהתאם לתקנות חובת המכרזים, תשנ"ג-1993, ולפי כל דין.

בשים לב לאמור לעיל, ההצעה להחלטה אינה מעוררת קשיים משפטיים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שההצעה נוגעת להם:

משרד המשפטים, יעוץ וחקיקה במשרד המשפטים, משרד התרבות והספורט, משרד האוצר, ומשרד מורשת- אין מניעה משפטית.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

בברכה,

שירי פוגל, עו"ד

היועצת המשפטית (בפועל)
משרד ירושלים ומסורת ישראל

סג'א